

GÜNÜMÜZ BALKAN ORTODOKS KİLİSELERİNE GENEL BİR BAKIŞ

Dr. Münir YILDIRIM*

Günümüz Balkan Ortodoks Kiliseleri, Hristiyan Kilisesinin ana gövdesinden birini oluşturan Ortodoks Kilisesini temsil etmektedir. Hristiyanlığın tarihsel sürecinde Roma ile İstanbul arasındaki çekişme neticesinde ortaya çıkan farklılaşma, anlaşmazlık ve ihtilaflar sonucunda XI. yüzyılda Bizans geleneğini uygulayan Doğu kiliseleri ile Latin geleneğini uygulayan Batı kiliseleri birbirlerinden ayrılmıştır. Doğu geleneğini takip edenler, hikmetin yedi sütunu olarak isimlendirdikleri ilk yedi konsilin doğru öğretilerine bağlılıkta ısrarı vurgulayan “Ortodoks” tabirini kullanmayı tercih etmiş ve kiliselerini bu isim altında sürdürmüştür.¹

Bugün Ortodoks Kilisesi, Hristiyan dünyasındaki üç büyük kiliseden biri olması ile birlikte Katolik Kilisesinden sonra en fazla taraftara sahip kilisedir. Ortodoks Kilisesine mensup insanların büyük çoğunluğu Balkan Devletleri ve Rusya’da yaşamaktadır. Bu bölgelerde bulunan kiliseler bağımsız, kendi kutsal sinodları olan milli kiliselerdir. Bilindiği gibi Hristiyanlık, Avrupa’ya Balkanlar üzerinden girmeye başlamıştır. Balkan Kiliseleri içerisinde Hristiyanlıkla en erken karşılaşan ve diğer kiliselerin oluşmasında önemli bir rol oynayan Yunan Kilisesi

---

* Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dinler Tarihi Anabilim Dalı

¹ Ömer Faruk Harman, “Günümüzde Ortodoks Hristiyanlık”, *Dinler Tarihi Araştırmaları III*, Ankara 2002, 187.

olmuştur. Bu kilise dışında kalan Balkan Kiliseleri Yunanistan'dan çok uzun bir süre sonra Hristiyanlıkla karşılaşmış ve kiliselerini teşekkül ettirmeye başlamıştır.

Buna göre Günümüz Balkan Kiliseleri şunlardan oluşmaktadır: Yunan Kilisesi, Bulgar Kilisesi, Rumen Kilisesi, Sırp Kilisesi, Makedon Kilisesi ve Arnavut Kilisesidir. Bu çalışmada, bulundukları konum ve nüfusları itibarıyla değerlendirmeye uygun görülen Makedon ve Arnavut Kiliseleri dışında diğer Balkan Kiliseleri ele alınacaktır.

1. Yunan Kilisesi

Yunan Kilisesinin kuruluşu, Hristiyanlığın Yunanistan'a girişine kadar giden bir süreci kapsamaktadır. Yunan Kilisesi, kendisini Apostolik bir kilise olarak tanımlamakta ve ilk dönem Apostolik Kilisenin mirasını taşıdığını iddia etmektedir.² Bu kilisenin tarihi kökleri, M.S. I. yüzyıla dayandırılmakta ve Pavlus'un faaliyetleri ile yakından irtibatlandırılmaktadır.³ Yunanistan'daki Hristiyan topluluğunun oluşmasında Pavlus'un misyon faaliyetlerinin büyük bir rolü olmuştur. Pavlus, Yunanistan'a yapmış olduğu seyahatler sonucunda gittiği her şehirde bir Hristiyan topluluğu oluşturmuş ve bu şehirlerde kurulan Hristiyan toplulukları da Yunan Kilisesinin temel dayanaklarını meydana getirmiştir.⁴

Yunanistan'da Hristiyanlık, Pavlus'un yanında diğer havariler vasıtasıyla da yayılmıştır. Pavlus'un öğrencisi Titus, ilk rahip olarak Hristiyanlığın bu bölgede gelişme göstermesinde önemli rol oynamıştır. Bu sebeple Yunanistan'ın çeşitli bölgelerinde Titus ve diğer havarilerin anısını yaşatmak amacıyla kiliseler kurulmuştur.⁵

Hristiyanlığın yayılma sürecine girdiği dönemlerde Yunanistan, Roma İmparatorluğunun bir eyaleti durumunda idi. Achia olarak isimlendirilen bu

---

² Evangelos D. Theodorou, *The Church of Greece*, Thessoloniki 1962, 43.

³ Thanos M. Veremis and Mark Dragoumis, *Historical Dictionary of Greece*, London 1995, 86-87.

⁴ Irene Economides, *The Two Faces of Greece a Civilisation of 7000 Years*, Athens 1989, 61.

⁵ Theodorou, 13.

eyaletin merkezi Korint şehri, yeni oluşturulan Yunan Kilisesinin de temel iskeletini teşkil etmekteydi. Yunan Kilisesi, M.S. ilk üç yüzyıl boyunca Korint'i merkez edinmiş ve Achia eyaletindeki bütün kiliseler buraya bağlı kalmıştır.⁶ Yunanistan, M.S. IV. yüzyıldan itibaren Doğu Roma İmparatorluğunun yeni teşkilat şeması içerisinde İlyrium bölgesine dahil edilince, Korint'teki kilise de Selanik Kilisesi tarafından temsil edilmeye başlamıştır. Bu dönem boyunca bölgedeki yerel kiliseler, kendi bağımsızlıkları içerisinde kutsal sinodlarını oluşturmuş, yönetim olarak da Selanik Kilisesine bağlı kalmışlardır.⁷

Hristiyanlığın tarihsel sürecinde Katolik Kilisesini temsil eden Papalık makamı ile Ortodoks Kilisesinin temsilcisi İstanbul Patrikliği arasındaki teolojik ve siyasi tartışmaların zaman zaman artmasıyla birlikte Yunan Kilisesi, İstanbul Patrikliğinin yanında tavrı almıştır. Bu anlaşmazlıkların giderek devam etmesi ve tekrarlanması sonucu Bizans İmparatoru III. Leon döneminde Yunan Kilisesi ile birlikte diğer Balkan Kiliseleri İstanbul Patrikliğinin yönetimine girmeyi tercih etmişlerdir.⁸

Yunan Kilisesinin kuruluş aşamasından sonraki dönemi ile ilgili pek yeterli bilgi bulunmamaktadır. Bu dönem hakkındaki genel bilgiler, Yunan Kilisesinin IV. yüzyıla kadar Korint Kilisesi tarafından temsil edildiğini, daha sonraları Selanik Kilisesinin ön plana çıktığı şeklindedir.⁹ Bu dönemden itibaren Ortaçağ boyunca da Yunan Kilisesi kendi piskopos ve metropolitlerin oluşturduğu kurumlar tarafından yönetilmiştir. Bu yönetim, tam anlamda bir bağımsızlık olmayıp, İstanbul Patrikliğinin manevi idaresi altında bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.¹⁰

Yunan Kilisesinin bulunduğu bölge, siyasal hakimiyet olarak Bizans İmparatorluğunun yönetimi altındaydı. Siyasal alandaki Bizans'a bağlılık, Selanik

---

⁶ Euphrosyne Kephala, *The Church of Greek People*, London 1930, 16.

⁷ Kephala, 17.

⁸ Kephala, 17-18.

⁹ H. Dressler, "Greece Church in", *New Catholic Encyclopedia*, Washington 1967, Vol: VI, 727.

¹⁰ Kephala, 18.

merkezli Yunan Kilisesini de İstanbul Patrikliğine bağlamıştır. Bu durum, IX. yüzyılda bazı değişikliklere uğramış olsa da İstanbul'un 1204'deki Latin istilasına uğramasına kadar devam etmiştir.¹¹ Latin istilasıyla birlikte İstanbul'daki Patriklik Latin egemenliği altında zor günler geçirmiş, Patrik kısa bir süre için İznik'e sığınmıştır. Yunan Kilisesi bu durum karşısında kendini koruma ve yeniden yapılanma sürecine girmiştir. Yunan Kilisesinin Bizans dönemi süresince İstanbul Patrikliğine bağlı olan yapısı, İstanbul'un Türk hakimiyetine geçmesiyle birlikte yine aynı yapısını korumuştur. Bu süreç, yakın dönemde Yunan isyanının başlangıcına kadar devam etmiştir.

Yunanistan'ın 1821'de Osmanlı İmparatorluğuna karşı başlattığı ayaklanmada Yunan Kilisesi etkin bir rol oynamış ve bunun sonucunda Yunan Devleti bağımsızlığını kazanmıştır.¹² Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanmasından kısa bir süre sonra Yunan Kilisesi 1833'de tek taraflı olarak otosefalliğini ilan etti. Bu karar İstanbul Fener Patrikliği tarafından ancak 1850'de kabul edildi.¹³ Yunanistan'ın Balkanlarda Osmanlı İmparatorluğunun aleyhine genişlemesi, bu topraklarda bulunan kiliseler açısından Fener'e bağlı olmasından dolayı problemler yaşanmasına yol açtı.¹⁴ Balkanlardaki sınırların değişmesine rağmen İstanbul Fener Patrikhanesi ile Yunan Kilisesi arasındaki problem 1928'e kadar devam etti ve bu tarihte yapılan yetki devri anlaşmasıyla bu bölgelerdeki kiliselerin yönetimi şartlı olarak Yunan Kilisesine bırakıldı.¹⁵

Günümüz Yunan Ortodoks Kilisesi, bağımsız, kendi kutsal sinodu tarafından yönetilen milli bir kilisedir. Bu kilise, Atina ve bütün Yunanistan'ın başpiskoposu ve onu seçen kutsal sinod vasıtasıyla yönetilmektedir. Yunan Kilisesi, kendi iç

---

¹¹ Kephala, 18-20; ayrıca daha fazla bilgi için bkz. Steven Runciman, *The Great Church in Captivity*, Cambridge, 1968.

¹² Charles A. Frazee, *The Orthodox Church and Independent Greece 1821-1852*, Cambridge 1969, 9; Ayrıca bu konuda daha fazla bilgi için bkz. Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi*, Ankara 1985, C: V; Fahir Armaoğlu, *Siyasi Tarih*, Ankara 1985.

¹³ R. Janin, *Les Eglises Orientales et Les Rites Orientaux*, Paris, 125.

¹⁴ Yorgo Benlisoy-Elçin Macar, *Fener Patrikhanesi*, Ankara 1996, 16.

¹⁵ Benlisoy-Macar, 16.

hiyerarşisi bakımından 1959 yılına kadar hükümetten ayrı bir organizasyon içerisinde bulunmuştur. Bu dönemden itibaren başlayan hiyerarşik sorunlar nedeniyle bir devlet müdahalesi gerçekleşmiştir. Bundan dolayı bugün Ortodoks Kiliseler arasında devlete bağlı tek kilise Yunan Ortodoks Kilisesi olarak görülmektedir.¹⁶

2. Bulgar Kilisesi

Bulgaristan'da Hristiyanlığın varlığı erken dönemlere kadar gitmektedir. Pavlus'un Grek dünyasında tohumunu atmış olduğu Hristiyanlık, Yunanistan ve Anadolu topraklarından gelen misyonerler sayesinde Bulgar bölgesinde kendini göstermeye başlamıştır. Hristiyan dininin Doğu Roma İmparatorluğu tarafından devlet dini olarak benimsenmiş olduğu bir dönemde, Sardica'da (bugünkü Sofya) 343 yılında piskoposların iştirak ettiği bir konsilden bahsedilmektedir.¹⁷ Hristiyanlığın erken dönemlerde ulaşmış olduğu bu bölgelerde, o zamanlar henüz Bulgar kabileleri bulunmamaktaydı. Bizans Devletinin sınırları dahilinde olan bu topraklar, bizzat devletin de desteklediği misyonerler sayesinde Hristiyanlaştırılmıştır. Bulgarlar, uzun süre Roma ve İstanbul arasında bocalamalarına rağmen Hristiyanlığın Bizans'a has olan anlayışını, yani İstanbul anlayışını seçmişlerdir.¹⁸

Günümüz Bulgar Kilisesinin kurulmasında ve Bulgarların din olarak Ortodoks Hristiyanlığı kabul etmesinde Bizans Devletinin rolü çok büyüktür. Bulgarların Hristiyanlıkla tanışması IX. yüzyılda İstanbul Patriği Photius'un himayesinde yapılan misyonerlik vasıtasıyla olduğu ifade edilmektedir.¹⁹ Bu dönemlerde Ortodoksluk, Kafkasyadan Karpatlara ve Kuzey ülkelerine kadar tüm Doğu Avrupa bölgesini kuşatmış bir durumda görülmüştür. Avrupa'nın doğu kısmında

---

¹⁶ Yunan Ortodoks Kilisesinin kuruluşu, tarihsel gelişimi, kilise-devlet ilişkisi ve diğer Ortodoks Kiliseler arasındaki konumu hakkında daha fazla bilgi için bkz. Münir Yıldırım, *Günümüz Yunan Ortodoks Kilisesi Üzerine Bir Araştırma*, (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara Üniv. Sosyal Bil. Enst., Ankara 2003.

¹⁷ Bkz. Ronald Roberson, *The Eastern Christian Churches*, Roma 1990, 36.

¹⁸ Bkz. Roberson, 37.

¹⁹ Bkz. Benlisoy- Macar, 14.

yapılan Hristiyanlaştırma faaliyetlerinde olduğu gibi Bulgar topluluklarında da Hristiyanlık halk dillerine çevrilmiş bir halde sunulmuştur. Bugün Bulgarların da dahil olduğu Slav toplumlarının kullandığı *Cyrillique* alfabesini, Ortodoks misyonerler teşekkül ettiği, IX. yüzyıldaki Aziz Cyrill ve Methode gibi misyonerlerin çabalarının da Bulgaristan'da Slav Hristiyanlığının oluşturulmasında ve teşkilatlandırılmasında katkıları olduğu belirtilmektedir.²⁰

Bulgar Kilisesi, Pagan kökenli Slavların bir kilisesi olarak 864'de bağımsız bir kilise şeklinde kurulmuştur. M.S. X. asırdan itibaren Bizans Devletinin sınırlarına dahil olmasıyla birlikte 927'de İstanbul Patrikliğine bağlı otonom bir kilise halini almıştır. Bulgar Devletinin bir süre sonra bağımsız olması ve Tırnova Patrikliğinin kurulmasıyla tekrar İstanbul Patrikliğinden ayrılmıştır.

IV. Haçlı seferlerinden Bulgar Kilisesi de nasibini almış, 1204'de İstanbul'u yağmalayan Latinler, Bulgarlara da baskı yapmış ve Latin egemenliğini onlara kabul ettirmiştir. Bunun neticesinde Bulgar Kilisesi, Papa'nın dini otoritesini tanıdıklarını gösteren bir anlaşma imzalamıştır. Bu anlaşma daha sonraları Latinlere karşı Grek dünyasının yapmış olduğu kutsal ittifak sonucu bozulmuş ve Bulgar Kilisesi yeniden İstanbul Patrikliğine bağlı otonom bir kilise olmuştur. Bulgar Kilisesi, Slav toplumları içerisinde milli bir kilise yapısıyla kurulan ilk kilise olma özelliğini taşımaktadır.²¹

İstanbul'un Türkler tarafından alınması ve Bizans Devletinin ortadan kalkmasıyla birlikte Bulgar Kilisesi, otonom kilise olma özelliğini kaybederek tamamen İstanbul Patrikliğine bağlanmıştır.²² Bu dönemden itibaren uzun bir süre Bulgar Kilisesini ilgilendiren bütün kararlar İstanbul Patrikliğince verilmeye başlanmıştır. Avrupa'da Fransız ihtilali ile birlikte başlayan milliyetçilik akımları, XIX. yüzyılda Bulgarlar arasında da kendini göstermiş, bunun sonucunda İstanbul Patrikliğinden bağımsız milli bir kilise istekleri ortaya çıkmıştır.

---

²⁰ Bkz. Oliver Clement, "Ortodoks Mezhebi", *Din Fenomeni*, Çev. Mehmet Aydın, Konya 1993, 206.

²¹ Bkz. Timothy Ware, *The Orthodox Church*, London 1964, 75-76; Roberson, 37.

²² Roberson, 37.

Bulgar piskoposları 1870’de ayrı bir kilise kurma isteklerini İstanbul Patrikliğine ileterek ilk adımı atmıştır. 1872’de Patrikhane, İsa’nın kilisesi içerisinde toplumların birbirlerine karşı düşmanlığını kışkırttığı gerekçesiyle Bulgar Kilisesini mahkum etmiştir. Bulgar Kilisesinin mahkumluluğu 1945 yılına kadar devam etmiş ve bu tarihten itibaren Patrikhane, kilisenin otonomluğunu kabul etmek zorunda kalmıştır. Bulgar “*Ekshari*” ünvanı ile anılan Bulgar metropoliti, 1961’de Patrik ünvanını kazanmıştır. Bulgar Kilisesinin başındaki Patrik’in resmi ünvanı “Sofya Metropoliti ve tüm Bulgaristan Patriğidir”.²³

Bulgar Kilisesi, Patrik ve bölge piskoposlarından oluşan bir sinod tarafından yönetilmektedir. Sinod, her yıl kendi içerisinde iki defa olmak üzere toplanmakta ve kilise yönetimi konusunda ülkede en yetkili kurum özelliğini taşımaktadır. Bunun yanında Bulgar Ortodoks toplumunun günlük ve olağan dini problemlerine çözüm bulmak ve normal kilise hizmetlerini yerine getirmek amacıyla Patrik ve dört yıllığına seçilen piskoposlardan meydana gelen Piskoposlar Konsili bulunmaktadır.²⁴ Bulgar Kilisesi diasporadaki vatandaşlarının dini ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla Amerika, Kanada, Avrupa’nın bazı ülkelerinde ve Avustralya’da metropolitliklerini oluşturmuştur.²⁵

3. Rumen Kilisesi

Rumen Kilisesinin kuruluşu Bizans döneminde faaliyet gösteren misyonerlerin Karadeniz kıyılarına yerleşmesiyle başlamıştır. Romanya’daki Hristiyan dininin izlerine ise Apostolik dönemde rastlandığı ileri sürülmektedir.²⁶ M.S. 106-207 yılları arasında Roma İmparatorluğuna bağlı bir eyalet halinde olan Rumenler, diğer Balkan toplumlarından farklı olarak Latin kökenlidir. Bu dönemde Hristiyanlıktan uzak bir görüntü sergileyen Rumenler, IX. asırda Bulgarlar tarafından Hristiyanlaştırılmıştır. XIV. yüzyıla kadar devam eden faaliyetler

---

²³ Roberson, 37-38; Benlisoy-Macar, 14.

²⁴ Roberson, 38.

²⁵ Roberson, 38.

²⁶ Bkz. Roberson, 34.

sonucunda tam olarak Hıristiyanlaştırılan Rumenler, Grek ve Slav özelliklerinin bir arada kaynaştığı bir Hıristiyan anlayışına sahiptir. Ortodoks dünyası içerisinde Latin kökenli tek kilise olan Rumen Kilisesi, Rus Kilisesinden sonra en çok nüfusa sahip kilisedir.²⁷

Rumen Kilisesi 1359'da İstanbul Patrikliğinin yönetimi altına girerek 1568 yılında kendi yerel kilise sinoduna kavuşmuştur. Bu dönemden sonra XIX. yüzyıla kadar İstanbul Patrikliği ile çeşitli sıkıntılar yaşayan Rumen Kilisesi, 1878'de tamamen bağımsız bir kilise haline gelmiştir. Bu kilise bağımsız bir kilise olarak İstanbul Kilisesi tarafından kabul edilmesinden sonra, 1925'de patrikhane niteliğini kazanmıştır. Rumen Kilisesinin Patriklik statüsüne kavuşması, Sırlarda olduğu gibi I. Dünya Savaşının neticelenmesinden sonra ortaya çıkan özel bir durumla ilgili olduğu belirtilmektedir.²⁸

I. Dünya savaşından sonra Romanya'da komünist sistemin kurulması ile birlikte kilise-devlet arasındaki ilişkiler yeni bir boyut kazanmıştır. Devlet eliyle çıkarılan bazı kararlarla kilisenin faaliyet alanı daraltılmış, önemli kiliselerden bazıları kapatılmış, kilisenin din eğitimindeki etkinliği ve devlet içindeki kontrolüne son verilmiştir. Kilise tarafından yayımlanan dini yayınlar ve kilisenin desteklediği başta öğrenci yardımları olmak üzere bir çok sosyal hizmet komünist rejimin baskılarıyla karşılaşmıştır. Bunun yanında bazı dönemler kilise ile komünist hükümet arasında iyi ilişkilerin sürdüğü de görülmüştür. Özellikle Patrik Justinian dönemi buna güzel bir örnek teşkil etmiştir.²⁹

Rumen Kilisesi, diğer Balkan Kiliselerinden farklı olarak kiliselerde görev yapan piskopos ve papazlarının üniversite diplomasına sahip olması gerektiğini kabul etmektedir.³⁰ Komünist rejimin sona ermesiyle yeniden eski yapısını oluşturmaya uğraşan Rumen Kilisesi, diasporada da bir çok temsilcilik açarak mensuplarına hizmet vermektedir. Başta ABD olmak üzere Avrupa ve

---

²⁷ Timothy Ware, 76.

²⁸ Bkz. Roberson, 35; Benlisoy-Macar, 13.

²⁹ Herbert Waddams, *Meeting The Orthodox Churches*, London 1964, 84.

³⁰ Nicolas Zernov, *The Church of Eastern Christians*, London 1942, 19.

Avustralya’da faaliyet gösteren Rumen Kilisesinin başkanının ünvanı “Bükreş Başpiskoposu, Transilvanya Metropoliti ve Romanya Patriği”dir.³¹

4. Sırp Kilisesi

Hristiyanlığın Sırbistan’a ne zaman girdiği konusu tam belli olmamakla birlikte M.S VII. yüzyılda bu bölgelerde Latin misyonierlerinin faaliyetlerinden söz edilmektedir. IX. asırdan itibaren Bizans İmparatoru Makedonyalı I. Basil tarafından gönderilen Ortodoks misyonierlerin aktif çalışmaları sonucunda Sırp lar tamamen Hristiyanlığı kabul etmiştir.³² Sırbistan’ın coğrafi özelliklerinden dolayı Latin ve Bizans’ın Kiliselerinin ortasında kalması, Sırp toplumunun dini inançlarını seçmede kararsızlık göstermesine sebep olmuştur. Bulgar Kilisesinde olduğu gibi Sırp Kilisesi de tercihini Bizans’tan yana kullanarak 1219 yılında ilk kutsanmış başpiskoposunu tayin etmiştir.³³ Bu dönemden itibaren Türk hakimiyetinin başlangıcına kadar Sırp Kilisesi, İstanbul Patrikhanesinden bağımsız olmuş, ancak bunun yanında Bizans kültürünün baskın olduğu bir süreç başlamıştır.

Sırbistan Krallığının topraklarının Arnavutluk, Tesalya ve Makedonya sınırlarına kadar uzaması ve 1346’da Peç Patrikhanesinin kurulması, Sırp toplumunu Ortodoks dünyası içerisinde önemli bir konuma getirmiştir. Sırp Kilisesi, Sırp Krallığının Osmanlı İmparatorluğu ile olan ilişkilerine göre tavır almaya başlamıştır. İstanbul’un fethi ile birlikte 1459’da Fatih Sultan Mehmet tarafından Peç Patrikliği kapatılmış ve söz konusu patriklik Bulgar Kilisesine bağlanarak Sırp Kilisesi cezalandırılmıştır. Sokullu Mehmet Paşa 1557’de Sırp Kilisesine Makarios’u atamış, sonuçta da bu kilise 1766’da tekrar İstanbul Patrikliğine bağlanmıştır.³⁴

---

³¹ Roberson, 36; Benlisoy-Macar, 13.

³² Bkz. Roberson, 32.

³³ Bkz. Timothy Ware, 76; Roberson, 32.

³⁴ Benlisoy-Macar, 12; Robertson, 32.

XIX. asırdaki Fransız İhtilali, bütün Avrupa'yı etkilemiş, Sırp Kilisesi de bu etki neticesinde 1832'de bağımsızlığını ilan etmiştir. Bu otonom hareket, İstanbul Patrikliği tarafından ancak 1879 yılında tanınarak, Sırp Kilisesi otesefal bir kilise haline gelmiştir.³⁵ Sırbistan'da her ne kadar bir Sırp Kilisesi varlığını göstermişse de tarihsel süreç içerisinde özellikle Osmanlı İmparatorluğunun hakimiyeti altında olduğu dönemlerde dağınık ve birbirinden ayrı kiliseler de kendini göstermiştir. I. Dünya savaşı sonrası Osmanlı İmparatorluğu ile birlikte Balkanlardaki siyasi yapılar ve ülkelerin sınırları son derece değişiklik göstermiştir. Sırbistan'ın da aralarında bulunduğu birkaç krallığın birleştirilmesiyle yeni bir devlet olan Yugoslavya kurulmuştur. Bu dönemde Yugoslavya Kilisesi adı altında Sırp, Karadağ, Czernovik, Dalmaçya, Karlovçi ve Bosna Kiliseleri birleştirilerek uzun süre devam eden dağınıklık giderilmeye çalışılmıştır. Bu gelişmeler neticesinde Patriklik ve yönetim organı kutsal sinod kurulmuştur. Yugoslavya'da I. Dünya savaşı sonrasında altı ayrı milletin iştirak ettiği bu kiliseye Sırbistan Ortodoks Kilisesi adı verilmiştir. 1922 yılında yeni oluşturulan bu kilise İstanbul Patrikliği tarafından da onaylanmıştır.³⁶

Sırbistan Ortodoks Kilisesi II. Dünya savaşı sırasında Yugoslavya'nın Almanlar tarafından işgal edilmesi dolayısıyla pek çok zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Sırp Kilisesinin Patriği ve birçok Ortodoks kilise mensupları sürgüne ya da toplama kamplarına gitmek zorunda kalmıştır. Binlerce Ortodoks din adamı ve halkı, Nazi Alman kuvvetleri tarafından katledilmiş ve durumun ortaya koyduğu korkunç işkenceler sonucunda pek çok Ortodoks Sırp, canlarını kurtarmak amacıyla Katolik Kilisesine sığınmıştır. Bunların büyük bir çoğunluğu Ortodoksluktan Katolikliğe geçerek geriye kalan hayatlarını devam ettirmiştir. Bundan sonraki dönemlerde ise Sırp Kilisesinin, devletle olan ilişkilerinde zaman zaman sıkıntılı anların yaşandığı da görülmüştür.³⁷

---

³⁵ Bkz. Roberson, 32.

³⁶ Waddams, 80-81; Roberson, 12-13.

³⁷ Waddams, 81-82.

Sırp Kilisesinin en yüksek karar mercii ve otorite merkezi, Patrik ile birlikte dört Piskopostan meydana gelen Piskoposlar sinodudur. İkinci derecede yetkili organı da bütün bölge piskoposlarının teşkil ettiği Piskoposlar Meclisidir. Günümüzde Sırbistan dışında, başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere Kanada, Avustralya ve İngiltere’de Sırp Ortodoks Kiliseleri bulunmaktadır. Sırp Kilisesinin resmi ünvanı “Peç Başpiskoposluğu, Belgrad ve Karlofça Metropolitliği ve Sırların Patrikliği”dir. Bugün bu kilisenin başında Patrik Pavlos bulunmaktadır.³⁸

KAYNAKÇA

- Benlisoy, Yorgo-Elçin, Macar, *Fener Patrikhanesi*, Ankara 1996.
- Clement, Oliver, “Ortodoks Mezhebi”, Çev. Mehmet Aydın, *Din Fenomeni*, Konya 1993.
- Dressler, H., “Greece Church in”, *New Catholic Encyclopedia*, Vol: VI, Washington 1967.
- Economides, Irene, *The Two Faces of Greece a Civilisation of 7000 Years*, Athens 1989.
- Frazee, Charles, *The Orthodox Church and Independent Greece 1821-1852*, Cambridge 1969.
- Harman, Ömer Faruk, “Günümüzde Ortodoks Hristiyanlık”, *Dinler Tarihi Araştırmaları III*, Ankara 2002.
- Janin, R., *Les Eglises Orientales et Les Rites Orientaux*, Paris 1955.
- Kephala, Euphrosyne, *The Church of Greek People*, London 1930.
- Roberson, Ronald, *The Eastern Christian Churches*, Roma 1990.
- Runciman, Steven, *The Great Church in Captivity*, Cambridge 1968.
- Theodorou, Evangelos, *The Church of Greece*, Thessoloniki 1962
- Veremis, Thanos, M. And Dragoumis, Mark, *Historical Dictionary of Greece*, London 1995

---

³⁸ Bkz. Robertson, 33-34; Benlisoy-Macar, 13.

Günümüz Balkan Ortodoks Kiliselerine Genel Bir Bakış

Waddams, Herbert, *Meeting the Orthodox Church*, London 1964

Ware, Timothy, *The Orthodox Church*, London 1964

Yıldırım, Münir, *Günümüz Yunan Ortodoks Kilisesi Üzerine Bir Araştırma*
(Basılmamış Doktora Tezi), Ankara 2003

Zernov, Nicolas, *The Church of the Eastern Christians*, London 1942